

การปรุ้งเรือนไทยเครื่องสับภาคกลาง : กรณีศึกษาเรือนไทยศูนย์ศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรือนไทยคุณอาริตา นุทกาญจนกุล จ.ชลบุรี และเรือนไทยคุณชรินทร์ ธารพานิช จ.สุพรรณบุรี

จักรพร สุวรรณนคร

สาขาวิชาสถาปัตยกรรมไทย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

jakanan@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษากรรมวิธีและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรุ้งเรือนไทยเครื่องสับภาคกลางในปัจจุบัน โดยผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ช่างผู้ปรุ้งเรือน การสำรวจจริงวัด และทำการบันทึกภาพถ่ายเรือนไทยสามหลัง ได้แก่ เรือนไทยศูนย์ศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ เรือนของคุณอาริตา นุทกาญจนกุล จังหวัดชลบุรี และเรือนของคุณชรินทร์ ธารพานิช จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบกับข้อมูลทุติยภูมิประเภทเอกสารอ้างอิงที่เกี่ยวข้องกับกรรมวิธีการปรุ้งเรือนไทย

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกรรมวิธีการปรุ้งเรือนทั้งสามหลังพบว่าการปรุ้งเรือนไทยเครื่องสับภาคกลางในปัจจุบันมีกรรมวิธีการปรุ้งองค์ประกอบต่างๆ ของเรือน ซึ่งเป็นระบบสำเร็จรูปที่สามารถถอดประกอบได้ ตามภูมิปัญญาช่างที่สืบทอดมาช้านาน ส่วนขั้นตอนการปลูกเรือนพบว่าในปัจจุบันได้มีการพัฒนากรรมวิธีการปลูกเรือนให้ทันสมัย สะดวกสบายมากขึ้น มีการประยุกต์ใช้วัสดุอุปกรณ์ ควบคู่ไปกับการปรับเปลี่ยนรูปแบบบางส่วนของเรือนไปตามสภาวะการณ์ในปัจจุบัน โดยที่ยังคงอาศัยความรู้ความเข้าใจองค์ความรู้ของการปรุ้งเรือนแบบโบราณเป็นพื้นฐาน ผลการศึกษานี้จะสามารถเป็นเอกสารอ้างอิงในการศึกษาเกี่ยวกับเรือนไทยเครื่องสับภาคกลาง และการศึกษาพัฒนางานสถาปัตยกรรมไทยต่อไป

คำสำคัญ : เรือนไทย เครื่องสับ การปรุ้งเรือน การปลูกเรือน

Construction of Traditional Thai-Style Wooden House of the Central Region : Case Studies of Contemporary Ruen Thai

Jakaporn Suwannakorn

Thai Architecture Program, Faculty of Architecture, Chulalongkorn University

jakanan@hotmail.com

Abstract

This research focuses on the methods of construction, as well as relevant factors, pertaining to the construction of traditional Thai-style wooden houses of the Central Region of Thailand. Primary data was collected through interviews of the builders, measured work, and photographic records of three case study houses: the ruen Thai of Chulalongkorn University Cultural Center, Ms Arida Nutkanchanakul's residence in Chonburi, and Mr Charin Thanphanit's house in Suphanburi. Secondary sources on traditional Thai house construction, as well as literary works, were also consulted.

Through a comparative analysis of the three cases, the research focuses on the method of assemblage, and the pre-fabrication system that have been maintained through time. Nonetheless, there are certain improvements in terms of construction methods, which help facilitate and modernize house construction. Modern materials and tools have also been applied, in conjunction with partial transformation of the house, in response to present-day conditions. Anyhow, a thorough understanding of traditional house construction remains vital as basic knowledge. The research result adds to the current literature on traditional Thai-style wooden houses of the Central Region of Thailand, and the future development of Thai architecture.

Keywords: ruen Thai, traditional, Thai-style wooden houses, house construction

บทนำ

เรือนไทยเครื่องสับเป็นที่อยู่อาศัยของคนในแถบที่ราบลุ่ม ภาคกลางของประเทศ ซึ่งเป็นบริเวณที่มีน้ำท่วมถึง มีฝนตกชุก ในฤดูฝนมีน้ำหลาก มีแม่น้ำลำคลองอยู่เป็นจำนวนมาก ผู้คนจึงมักตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้แหล่งน้ำเพื่อสะดวกในการใช้อุปโภคบริโภค และใช้เป็นทางสัญจรจากสภาพที่ตั้ง และสภาพภูมิอากาศจึงทำให้เกิดรูปแบบของเรือนไทยซึ่งมีลักษณะเฉพาะ ตัวเรือนเป็นเครื่องไม้ ยกพื้นใต้ถุนสูง พื้นและผนังทำด้วยไม้ หลังคาทรงสูง ยอดแหลมเส้นหลังคาทอดอ่อนเหมือนทรงจอมแห มีการทึบชายคา กันสาดยาวโดยรอบ นอกจากนี้ยังทิ้งหลังคาด้านยาวของตัวเรือนด้านหนึ่งคลุมระเบียงไว้ เรียกส่วนนี้ว่า “พาไล” เพื่อการกันแดดกันฝน และประโยชน์ในการระบายน้ำฝน

เรือนไทยมีขนาดตั้งแต่เรือนขนาดเล็กไปจนถึงขนาดใหญ่ ตามแต่ฐานะของเจ้าของเรือน เรือนไทยขนาดเล็ก

เรียกว่า “เรือนเดี่ยว” ถ้ามีขนาดใหญ่ขึ้นมักทำเป็น “เรือนแฝด”¹ หรือเมื่อต้องการพื้นที่ใช้สอยมากขึ้น มักสร้างเป็นเรือนหลายหลัง และเชื่อมต่อกันด้วยชาน-เรือนลักษณะนี้เรียกว่า “เรือนหมู่”² และสำหรับเรือนของผู้มีฐานะสูงในสังคมเรียกว่า “เรือนคหบดี”³ ซึ่งได้แก่เรือนของพวกขุนนางหรือเจ้าพระยาต่างๆ เช่น เรือนคุ้มขุนแผน (จวนสมุหเทศาภิบาล มณฑลกรุงเก่า) ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และเรือนของเจ้าพระยาযะมราช (ปั้น สุขุม) ที่จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นต้น สำหรับเรือนที่ประทับของพระมหากษัตริย์ ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้ทรงโปรดให้สร้างเรือนหมู่ขึ้นในพระราชวังดุสิต และพระราชทานนามชื่อสามัญว่า “เรือนต้น” ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 ก็ทรงสร้างเรือนหมู่เหมือนกันขึ้นที่พระราชวังสนามจันทร์ และพระราชทานนามว่า “เรือนทับขวัญ” นอกจากนี้ยังมีเรือนต้นในรัชกาลปัจจุบันในบริเวณวังสนามจันทร์อีกด้วย ส่วนเรือนหมู่ที่จะศึกษาต่อไปนี้เป็นเรือนหมู่ที่สร้างขึ้นใหม่ในแนวคิดใหม่บนพื้นฐานของเรือนหมู่ในอดีต (ภาพที่ 1-6)

ภาพที่ 1 เรือนคุ้มขุนแผน (จวนสมุหเทศาภิบาล มณฑลกรุงเก่า) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาพที่ 2 เรือนเจ้าพระยาযะมราช (ปั้น สุขุม) จังหวัดสุพรรณบุรี

¹ ผุสดี ทิพทัส, *บ้านในกรุงรัตนโกสินทร์ 2*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547), 76.

² สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, *เอกลักษณ์ไทย ในสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น*, (กรุงเทพมหานคร : กราฟิคพอร์แมทไทยแลนด์จำกัด, 2540), 26.

³ ฤทัย ใจจงรัก, *เรือนไทยเดิม*, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543), 11-16.

⁴ แนน้อย ศักดิ์ศรี, น.ร.ว., *เรือนหลวง*, (กรุงเทพมหานคร : เมืองโบราณ, 2541), 129-159.

ภาพที่ 3 พระตำหนักเรือนต้น ในพระราชวังดุสิต
กรุงเทพมหานคร
ที่มา : มรว.แฉ่งน้อย ศักดิ์ศรี 2541, 128.

ภาพที่ 4 พระตำหนักทับขวัญ ในพระราชวังสนามจันทร์
จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ 5 พระตำหนักเรือนต้น ในสวนจิตรลดา
กรุงเทพมหานคร
ที่มา : มรว.แฉ่งน้อย ศักดิ์ศรี 2541, 154.

ภาพที่ 6 พระตำหนักเรือนต้น ในสวนจิตรลดา
กรุงเทพมหานคร
ที่มา : มรว.แฉ่งน้อย ศักดิ์ศรี 2541, 156.

ความนิยมในการสร้างเรือนหมู่ น่าจะขาดช่วงไประยะหนึ่ง⁵ แต่ปัจจุบันความนิยมของเรือนไทยในลักษณะเรือนหมู่ได้ถูกนำกลับมาใช้ใหม่ มีทั้งสร้างใหม่เป็นรูปแบบอาคารพักอาศัย หรือใช้เป็นอาคารประเภทอื่นเพื่อประโยชน์การใช้สอยแบบใหม่ เช่น เรือนไทยศูนย์ศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในขณะเดียวกัน เรือนหมู่ดังกล่าวก็ยังมีกรรื้อถอน และนำมาปรับปรุงสร้างใหม่ในรูปแบบคล้ายเรือนหมู่เดิมแต่ปรับให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตในปัจจุบันมากขึ้น

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากรรรมวิธีการก่อสร้างของเรือนไทยทั้งหมดสามหลังด้วยกัน หลังแรกคือ เรือนไทยศูนย์ศิลปวัฒนธรรมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ ออกแบบโดย รศ.ภิญโญ สุวรรณคีรี และ อ.เผ่า สุวรรณศักดิ์ศรี เมื่อ พ.ศ. 2531 ก่อสร้างโดย ห้างหุ้นส่วนจำกัด ล.เจริญศิลป์ก่อสร้าง ซึ่งเป็นการออกแบบ และก่อสร้างขึ้นใหม่ทั้งหมดให้มีลักษณะเป็น เรือนหมู่แบบโบราณ แต่ปรับเปลี่ยนวัตถุประสงค์การ

⁵ ผุสดี ทิพทัส และ มานพ พงศทัต, *บ้านในกรุงเทพฯ*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), 205.

ใช้สอยให้เป็นศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่อมาในปี พ.ศ. 2557 ได้มีการบูรณะปรับปรุงเรือนหมื่นครั้งใหญ่โดยช่างจากบริษัทเดียวกัน โดยผู้วิจัยเป็นสถาปนิกควบคุมการบูรณะ กรณีศึกษาหลังที่สองเป็นเรือนไทยของคุณอาริตา นุททาญจนกุล ซึ่งแต่เดิมสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2504 ที่เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ต่อมาในปี พ.ศ. 2555 จึงย้ายไปปลูกสร้างขึ้นใหม่ที่อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยช่างกฤษณา สุขมะโน ช่างปรุงเรือนไทยในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นผู้ดำเนินการ ผู้วิจัยได้ทำการรังวัด และทำการออกแบบวางผังเรือนไทยหมู่ขึ้นมานี้ใหม่ ส่วนกรณีศึกษาเรือนหลังที่สามเป็นเรือนไทยของคุณชรินทร์ ธารพานิช ตั้งอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยเป็นสถาปนิกผู้ออกแบบ ช่างส่ง รอดสมจิตร เป็นผู้ปรุงและผู้ก่อสร้างเรือนหลังนี้ที่จังหวัดสุพรรณบุรี

ในการศึกษาเรือนทั้ง 3 หลังนี้ ผู้วิจัยได้มีโอกาสออกแบบหรือซ่อมแซม จึงได้ทำการเก็บข้อมูลจากการสอบถามช่างที่ปรุงเรือน สัรวจรังวัด ตลอดจนบันทึกภาพถ่ายอาคารและกระบวนการปรุงเรือนอย่างละเอียดตั้งแต่กระบวนการเริ่มปรุงองค์ประกอบส่วนต่างๆ จนเสร็จสิ้นกระบวนการปลูกเรือน หลังจากนั้นจึงนำเอาข้อมูลจากการศึกษา มาวิเคราะห์เปรียบเทียบ ประกอบกับข้อมูลจากเอกสาร ทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับการปรุงเรือนไทย เพื่อให้เข้าใจรูปแบบและกระบวนการปรุงองค์ประกอบส่วนต่างๆ ของเรือน รวมถึงขั้นตอนการปลูกเรือน อันเป็นองค์ความรู้พื้นฐานต่อการเรียนการสอนในวิชาการออกแบบสถาปัตยกรรมไทย ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับนิสิต และผู้ที่สนใจต่อไป

อนึ่งในบทความนี้จำเป็นต้องอธิบายเรื่องราวต่างๆ ด้วย “ศัพท์ช่าง” ของไทยเพื่อสื่อสารกันได้ว่าเรื่องเกี่ยวกับการก่อสร้างเรือนไทยที่จะกล่าวต่อไป (ภาพที่ 7)

รูปแบบและกรรมวิธีการปรุงองค์ประกอบส่วนต่างๆ ของเรือนที่นำมาศึกษา

เรือนไทยศูนย์ศิลปวัฒนธรรมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นับเป็นเรือนไทยหลังแรกๆ ที่ผู้วิจัยได้เริ่มศึกษาตั้งแต่เข้ามาเป็นนิสิตสาขาวิชาสถาปัตยกรรมไทย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2540 ปัจจุบันเรือนหลังนี้ก็ยังเป็นตัวอย่างและถือเป็นครูสำหรับผู้วิจัยใช้ในการออกแบบและศึกษาเกี่ยวกับเรือนไทยเสมอมา จากระยะเวลาการใช้งานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 จนถึงปี พ.ศ. 2557 ทำให้ตัวไม้บางส่วนเริ่มเสื่อมสภาพตลอดจนวัสดุอื่นๆ บางแห่ง ทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจึงได้มอบหมายให้ อ.เผ่า สุวรรณศักดิ์ศรี และคณะเป็นสถาปนิกควบคุมการบูรณะ ซึ่งผู้วิจัยได้อยู่ในคณะทำงานซ่อมแซมครั้งนี้ด้วย

ลักษณะของหมู่อาคารเป็นเรือนเครื่องสับ 2 ชั้น ประกอบด้วยเรือนกลางน้ำ 1 หลัง เรือนแผดสำหรับเก็บเครื่องดนตรีที่เป็นเหมือนเรือนประธานของหมู่เรือนทั้งหมด นอกจากนั้นมีหอหรือหอขวาง⁶ ประกอบอีก 3 หลัง และยังมีศาลาหอนกหรือหอนั่ง⁷ อีก 1 หลัง ชั้นล่างเป็นใต้ถุนโล่งมีการกันบางส่วนเป็นห้องส่วนบริการ (ภาพที่ 8) ชั้นบนเป็นโครงสร้างไม้ ชั้นล่างเป็นโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก มีชานคอนกรีตเสริมเหล็กเชื่อมเรือนทั้งหมดเข้าด้วยกัน ไม้ที่ใช้ปรุงเรือนหมื่นนี้เป็นไม้ตะเคียนทอง

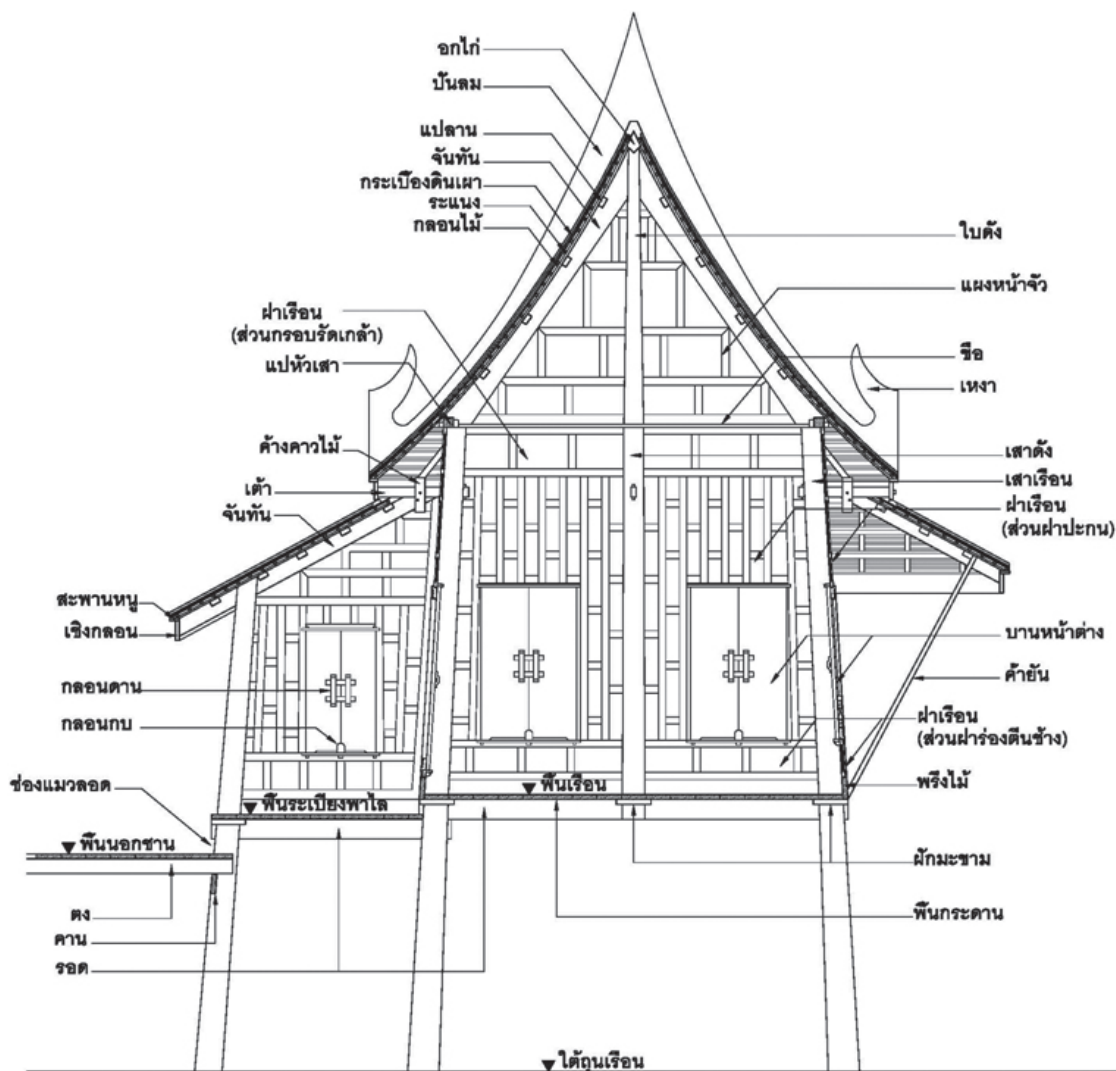
จากการสำรวจพบว่า บริเวณที่เสียหายส่วนใหญ่เป็นไม้ซึ่งเป็นชิ้นส่วนของหลังคาที่ต้องตากแดดตากฝน เช่น บันลม เหนงา เเชิงกลอน สะพานหนู ส่วนปลายของอกไก่ แปกานแปหวเสา ฝาเรือนและแผงหน้าจั่วทางทิศตะวันตก มีการ

⁶ “หอริ” เป็นเรือนที่ปลูกวางแนวเรือนขนานกับเรือนประธาน, “หอขวาง” เป็นเรือนที่ปลูกวางแนวตั้งหรือขวางกับเรือนประธาน

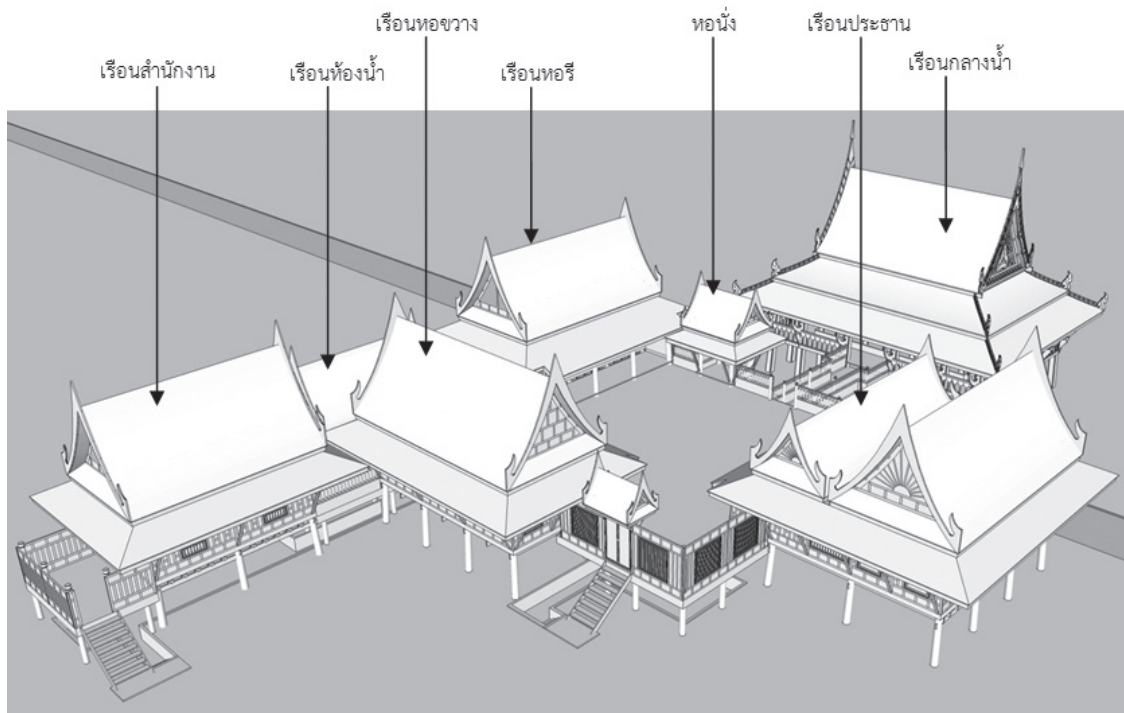
⁷ “หอนก” หรือ “หอนั่ง” เป็นศาลาตั้งอยู่กลางนอกชานในอดีตใช้เป็นที่เลี้ยงนกหรือที่นั่งพักผ่อนจึงเรียกหอนกหรือหอนั่ง

โค้งแอ่นตัวและผูก ทำให้ประตูหน้าต่างแอ่นตัวตามไปด้วย ทำให้เปิดปิดไม่ได้ตามปกติ ส่วนหลังคาชั้นกันสาด หลังคาพาไล แปลานก็แอ่นตัวไม่ได้ระดับ เนื่องจากความยาวของช่วงเสาที่มีขนาดยาวกว่าเรือนปกติ การที่แพลานแอ่นตัวนี้ส่งผลให้โครงสร้างหลังคารวน กระเบื้องขยับทำให้หลังคารั่ว เสาเรือนบริเวณเสาพาไลและเสาผ่านอกชานซึ่งตั้งอยู่บนพื้นคอนกรีตเสริมเหล็กโคนผูก และเปื่อยหมดสภาพ

เมื่อทำการสำรวจความเสียหาย และได้วิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว ทางคณะทำงานได้ทำการเขียนแบบกำหนดรายการประกอบแบบในการซ่อมแซม โดยการซ่อมแซมได้ทำการถอดเครื่องบนและโครงสร้างของหลังคาได้แก่ ปันลม เหา เจิงกลอน สะพานหนู บริเวณส่วนปลายของแพลาน แปะหัวเสา และอกไก่ ออกมาซ่อมแซมและเปลี่ยนไม้ใหม่ในส่วนที่ชำรุด (ภาพที่ 9) ส่วนฝาเรือน

ภาพที่ 7 รูปตัดเรือนไทยเครื่องสับ : แสดงองค์ประกอบส่วนต่างๆ ของเรือน

ภาพที่ 8 ทศนียภาพหมู่เรือนไทยศูนย์ศิลปวัฒนธรรมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : แสดงการวางตำแหน่งเรือนต่างๆ

ที่มีการแอ่นตัวได้ทำการรื้อออกเฉพาะชิ้นส่วนที่มีความเสียหายเท่านั้นและเปลี่ยนตัวไม้ให้มีขนาดใหญ่ขึ้นเพื่อความแข็งแรง ส่วนบริเวณหลังคาทั้งสามและหลังคาพาไลได้มีการเสริมจันทันกลางช่วยให้แปลนไม่แอ่นตัว (ภาพที่ 10-11) ส่วนเสาผ่านอกชานเสาชองเรือน รอด และพื้นไม้ส่วนพาไลที่ชำรุดเสียหาย (ภาพที่ 12-13) ได้มีการเปลี่ยน

ใหม่และยกระดับโคนเสาให้สูงกว่าระดับพื้นชานชั้นบนเพื่อป้องกันความชื้น ในการซ่อมแซมบูรณะเรือนไทย ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ช่างที่ซ่อมแซมเป็นช่างบูรณะเรือนไทยของห้างหุ้นส่วนจำกัด ล.เจริญศิลป์ ก่อสร้าง ซึ่งเป็นบริษัทที่สร้างเรือนไทยหมู่นี้เมื่อปี พ.ศ. 2531

ภาพที่ 9 แสดงการซ่อมแซมปั้นลมและเหงาที่ชำรุดโดยการบูรณขึ้นใหม่ เรือนไทยศูนย์ศิลปวัฒนธรรมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 10 การเปลี่ยนไม้ส่วนเชิงกลอนและสะพานหนุเรือนไทย

ภาพที่ 11 การเสริมจันทันพลาญบริเวณหลังคาพาไล เพื่อเสริมความแข็งแรงช่วยไม่ให้แปลนแอ่นตัว

ภาพที่ 12 แสดงการเปลี่ยนไม้รอดส่วนพื้นพาไลและไม้กระดานปูพื้นใหม่

ภาพที่ 13 การใช้เสาเหล็กช่วยค้ำโครงสร้างหลังคา ขณะทำการเปลี่ยนเสา

ภาพที่ 14 การมุงกระเบื้องดินเผากลับเข้าไปหลังจากซ่อมแซมหลังคาแล้วเสร็จ

เรือนไทยคุณอาริตา นุทกาญจนกุล อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

แต่เดิมเป็นเรือนเก่า 2 หมู่ของตระกูลกันตะบุตร ตั้งอยู่ที่ถนนประชาชื่น เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2504 ปัจจุบันสภาพเรือนเดิมมีความทรุดโทรมตามระยะเวลาใช้งาน คุณอาริตา นุทกาญจนกุล ได้เรียนปรึกษา อ.เผ่า สุวรรณศักดิ์ศรี เกี่ยวกับการย้ายเรือนไทยทั้ง 2 หมู่นี้เพื่อนำไปปลูกใหม่ที่ถนนสุขุมวิท ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ท่าน อ.เผ่า สุวรรณศักดิ์ศรีได้แนะนำผู้วิจัยกับเจ้าของเรือนให้เป็นผู้เข้าไปทำการสำรวจ ทำการรังวัดและออกแบบ ก่อนทำการรื้อถอน ในการสำรวจรังวัดพบว่าเรือนไทยหมู่แรก (ภาพที่ 15, ภาพที่ 17) ประกอบด้วยเรือน 2 หลังซึ่งมีขนาดใหญ่กว่าเรือนไทยหมู่ที่ 2 (ภาพที่ 16, ภาพที่ 18) ซึ่งมี 2 หลังเช่นเดียวกัน

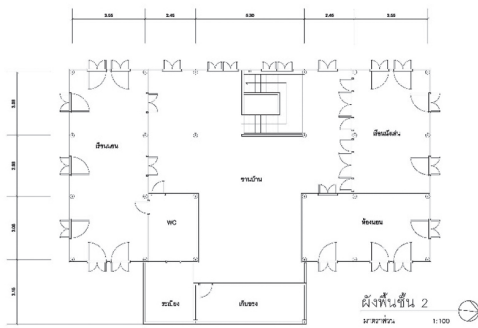
หลังจากสำรวจรังวัดเรือนเดิมเรียบร้อยแล้ว จึงได้ทำการออกแบบวางผังหมู่เรือนใหม่โดยนำเรือนทั้ง 2 หมู่ มาปรับเปลี่ยนให้เรือนไทยทั้ง 4 หลัง ล้อมรอบนอกชานซึ่งไม่กว้างมากนัก เพื่อให้ร่มเงาของเรือนแต่ละหลังทอดไปสู่พื้นที่นอกชานได้ไม่ถูกแดด ตัวเรือนเป็นเรือนไทยยกพื้นสูง โครงสร้างพื้นชั้นล่าง และนอกชานพื้นชั้นที่ 2 เป็นโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก แต่ตัวเรือนทั้ง 4 หลังและศาลาหอนั่ง (เรือนที่สร้างขึ้นใหม่) เป็นเครื่องไม้ ชั้นบนของแต่ละเรือนทำเป็นห้องมีประโยชน์ใช้สอยแตกต่างกัน มีทั้งเรือนรับรองซึ่งอยู่ใกล้ทางเข้าด้านหน้า และเรือนนอน ส่วนชั้นล่างเป็นใต้ถุนโล่งสามารถใช้เป็น ส่วนรับแขก ส่วนพักผ่อน ส่วนจอดรถ และส่วนอเนกประสงค์ต่างๆ ได้ (ภาพที่ 19)

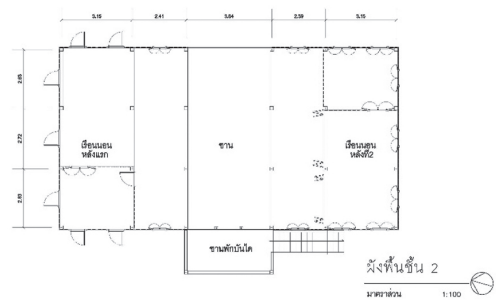
ภาพที่ 15 เรือนหมู่ที่ 1 ของพระอุโบสถวัดพระแก้ว ก่อนทำการ
รื้อถอนตัวเรือนมีความกว้างระหว่างเสาของเรือน 3.55 เมตร

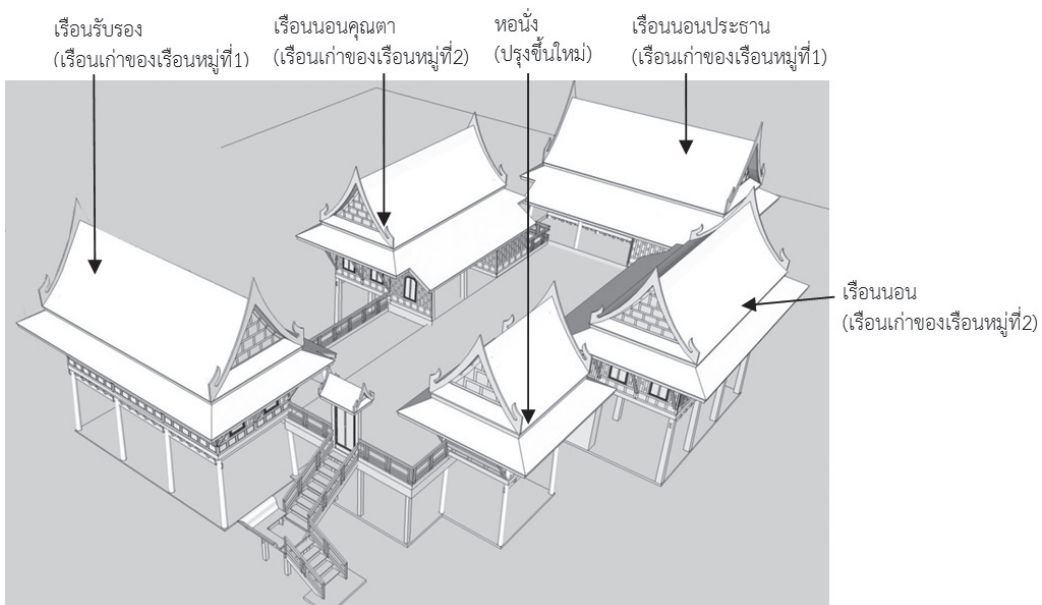
ภาพที่ 16 เรือนหมู่ที่ 2 ของพระอุโบสถวัดพระแก้ว ก่อนทำการ
รื้อถอนตัวเรือนมีความกว้างระหว่างเสาของเรือน 3.15 เมตร

ภาพที่ 17 ผังเรือนหมู่ที่ 1 ของพระอุโบสถวัดพระแก้ว ก่อนทำการ
รื้อถอน

ภาพที่ 18 ผังเรือนหมู่ที่ 2 ของพระอุโบสถวัดพระแก้ว ก่อนทำการ
รื้อถอน

ภาพที่ 19 ทศนิยมภาพหมู่เรือนไทยคุณอาริตา นุทกาญจนกุล จ.ชลบุรี : แสดงการวางตำแหน่งเรือนต่างๆ

เมื่อทำการออกแบบเรียบร้อยแล้วจึงให้ช่างบูรณปฏิสังขรณ์เรือนไทยจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยาซึ่งช่างกฤษฎา สุขมะโนมาทำการรื้อถอนและนำไปปลุกใหม่ซ่อมแซมส่วนที่ชำรุดในขั้นตอนการรื้อถอนเรือนพบว่า แฉกและไม้เครื่องบน (องค์ประกอบส่วนหลังคา) เช่น ออกไก่ แปลาน ระแนง และลูกฟักแผงหน้าจั่ว (ภาพที่ 20-21) ส่วนใหญ่หมดสภาพเสียหาย ต้องทำการซ่อมแซมปรุงขึ้นใหม่ ขั้นตอนการประกอบเรือนเริ่มตั้งแต่การวางเสาไม้บนโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก ยึดหัวเสาด้วยข้อไม้และแปหัวเสาไม้ ส่วนระบบโครงสร้างพื้นนั้นใช้ระบบตงไม้วางบนคานคอนกรีตเสริมเหล็ก จึงไม่มีรอยแต้วางพริ้งบนปลายคาน

แทน จากนั้นจึงประกอบโครงสร้างหลังคาและเครื่องบน โดยติดตั้งใบตอง จันทัน จันทันกลาง และแผงหน้าจั่ว จากนั้นจึงสวมออกไก่ยึดใบตองทั้งหมดไว้และวางแปลนทำการยกแผงฝาด้วยรอกผ่อนแรง และติดตั้งแผงฝาโดยแขวนกับเต้าซึ่งสวมอยู่กับหัวเสาไม้ มีการยึดแผงฝากับเสาด้วยสกรูแอสตันเลสเพื่อความแข็งแรง จากนั้นติดตั้งจันทันหลังคากันสาดและจันทันหลังคาพาไล ติดตั้งเชิงกลอนสะพานหนู แล้วติดตั้งระแนงไม้ ปั่นลม มุงกระเบื้อง ปั้นปูนทับสันหลังคา ทำปูนหลบหลังคา และทาสีตัวเรือนทั้งหมด⁸ (ภาพที่ 22-31)

ภาพขั้นตอนการปลุกเรือนของคุณอาริตา นุทกาญจนกุล

ภาพที่ 20 องค์ประกอบของเรือนทั้ง 2 หมู่ของเรือนไทยคุณอาริตา นุทกาญจนกุล ที่ถูกรื้อมาซ่อมแซม

ภาพที่ 21 การซ่อมแซมองค์ประกอบส่วนต่างๆ ของเรือนจะทำการบูรณปฏิสังขรณ์ให้เรียบร้อยก่อนที่ระดับพื้นดินแล้วค่อยยกไปประกอบ

ภาพที่ 22 การยกเสาเอกเสาโทเรือนไทยเครื่องลั่น

ภาพที่ 23 เมื่อยกเสาขึ้นเรียบร้อยแล้วก็สวมข้อยึดหัวเสา

⁸ กฤษฎา สุขมะโน, สัมภาษณ์โดยผู้เขียน, 25 ตุลาคม 2556.

ภาพที่ 24 การสวมแปหัวเสาที่บนซื่อ และสวมเด้าไว้กับเสา

ภาพที่ 25 การยกแผงหน้าจั่วโดยใช้ไม้ค้ำไว้ชั่วคราว

ภาพที่ 26 การติดตั้งใบตุง จันทัน และชุดจันทันพราง

ภาพที่ 27 เมื่อติดตั้งแผงหน้าจั่ว ใบตุงและจันทัน

ภาพที่ 28 การติดตั้งแผงฝาเรือนไทย

ภาพที่ 29 เมื่อติดตั้งแผงฝาเรียบร้อยจึงค่อยติดตั้ง

ภาพที่ 30 การมุงกระเบื้องดินเผาของหลังคาเรือนไทย

ภาพที่ 31 นั่งร้านที่วางอยู่บนแปลานสำหรับช่างปั้นปูนทับ
สันหลังคา

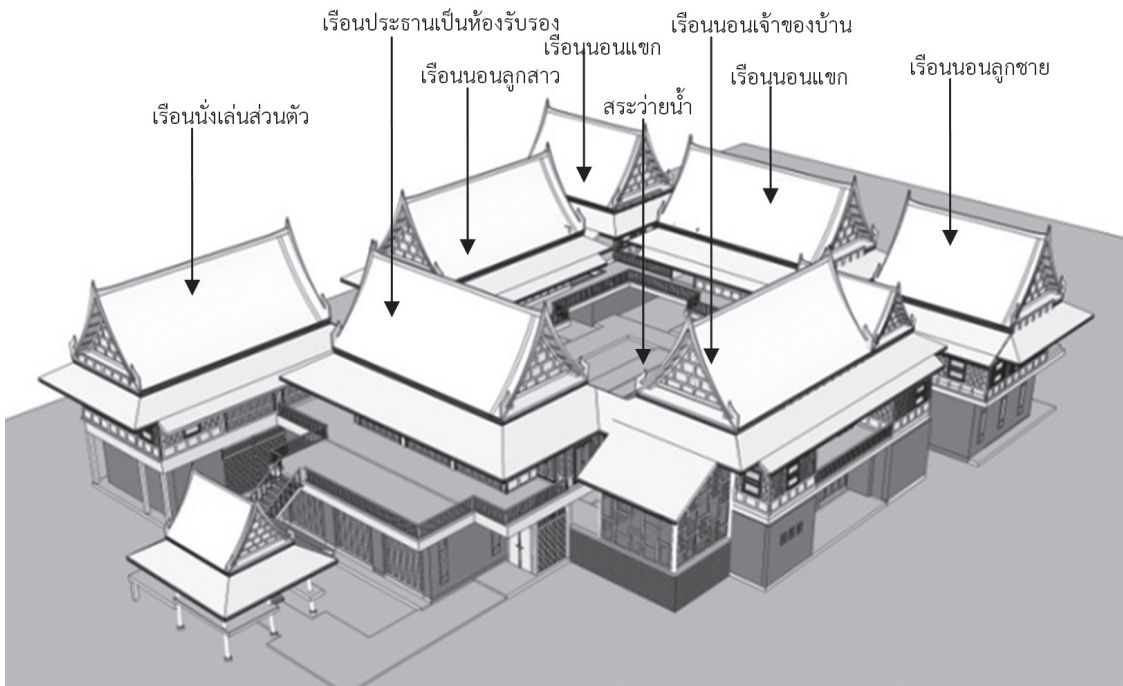
เรือนไทยคุณชินทร์ ธารพานิช อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

เรือนหมื่นนี้เป็นเรือนไทยที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสออกแบบให้คุณชินทร์ ธารพานิช โดยอาศัยความรู้ และข้อมูลจากการศึกษาเรือนไทย 2 หลัง ก่อนหน้านี้มาทำการออกแบบ สำหรับผู้ก่อสร้างเรือนหลังนี้คือ ช่างส่งรอดสมจิตร ช่างบูรณเรือนไทยจังหวัดสุพรรณบุรี เรือนไทยหมื่นนี้เป็นบ้านพักอาศัย 2 ชั้น ประกอบด้วยเรือนเครื่องลึง 7 หลัง ชั้นบนมีเรือนรับรองตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเป็นเรือนประธาน มีเรือนนอนหลังใหญ่ทางด้านทิศเหนือเป็นเรือนรอง รายล้อมด้วยเรือนนอนหลังอื่นอีก 5 หลัง เชื่อมต่อกันด้วยชานแล่นโอบล้อมคอร์ทที่เป็นสระว่ายน้ำและสวน ด้านหน้าทิศตะวันออกเป็นนอกชานหน้าบ้านมีซุ้มประตู และบันไดทางขึ้นเชื่อมต่อกับศาลาหอนั่ง ชั้นล่างของบ้านแบ่งเป็นห้องต่างๆ ประกอบด้วย ห้องรับแขก ห้องรับประทานอาหาร ห้องครัว นอกจากนี้ยังมีห้องอเนกประสงค์ต่างๆ ได้แก่ ห้องออกกำลังกาย ห้องโฮมเธียเตอร์ ห้องดนตรี และห้อง خوان่า พร้อมทั้งยังได้ออกแบบให้มีห้องนอนของคุณตาคุณยาย ซึ่งสะดวกในการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ทุกห้องเปิดมุมมองเข้าหาคอร์ทที่เป็นสระว่ายน้ำ (ภาพที่ 32) โครงสร้างอาคารชั้นล่างเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กทั้งหมด ฝาผนังก่ออิฐถือปูน ชั้นบนพื้นเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก ส่วนเสาเรือนเป็นไม้ ผนังเรือนเป็นฝาปะกน โครงสร้างหลังคาและองค์ประกอบอื่นๆ ก็เป็นเครื่องไม้

ขั้นตอนการก่อสร้างแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่เป็นโครงสร้างของเรือนที่เป็นโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กมีช่างรับเหมาอีกชุดหนึ่งดำเนินการก่อสร้าง ส่วนที่เป็นโครงไม้มีช่างที่บูรณเรือนไทยอีกชุดทำการก่อสร้างที่บนพื้นจะทำปรุส่วนต่างๆ ของเรือนซึ่งเป็นเครื่องไม้ อันได้แก่ เสา โครงสร้างหลังคา (ภาพที่ 33) เครื่องบนหลังคา เช่น แผงหน้าจั่ว บันลม (ภาพที่ 34) แผงฝา (ภาพที่ 35-36) ประตูหน้าต่าง และส่วนประกอบต่างๆ เมื่อเสร็จเรียบร้อยจึงยกขึ้นไปประกอบบนโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก

ขั้นตอนการประกอบเรือนเริ่มจากการยกเสาไม้ขึ้นขึ้นบนใช้วิธีการวางเสาไม้บนโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กและยึดหัวเสาด้วยเพลตเหล็กแล้วร้อยนอตยึดไว้เพื่อความแข็งแรง ส่วนปลายหัวเสาไม้ด้านบนยึดด้วยข้อไม้และแปหัวเสาไม้ จากนั้นรัดรอบโคนเสาด้วยพริง โดยปกติพริงจะวางอยู่บนรอด แต่เรือนหลังนี้ไม่มีรอดเนื่องจากพื้นชั้นที่ 2 เป็นโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กเสริมทุกไม้สำหรับปูพื้น จึงต้องยึดพริงเข้ากับเสาโดยใช้นอตสแตนเลสกันสนิม

ในการประกอบโครงสร้างหลังคา ช่างจะทำการติดตั้งใบตอง จันทันยึดใบตองและเสริมชุดจันทันพลาจไม้ แล้วจึงสวมอกไก่ยึดใบตองทั้งหมดไว้ จากนั้นวางแปลาน (ภาพที่ 37) ยกแผงฝาเข้าติดตั้งโดยแขวนแผงฝายู่กับเด้า เมื่อติดตั้งแผงฝาร้อยร้อยจึงสวมค้ำคาวจันทันชั้น

ภาพที่ 32 ทศนิยมภาพหมู่เรือนไทยคุณชรินทร์ ธารพานิช : แสดงการวางตำแหน่งเรือนต่างๆ

ภาพที่ 33 การปรุงโครงสร้างหลังคาเรือนไทย
คุณชรินทร์ ธารพานิช จ.สุพรรณบุรี

ภาพที่ 34 ช่างส่ง รอดสมจิตร จ.สุพรรณบุรี กำลังหา
แนวเส้นหลังบ้านโดยใช้ไม้บางๆ ตัดโค้งสำหรับตีเส้น

ภาพที่ 35 การเตรียมลูกตั้งสำหรับปรุงฝาปะกน

ภาพที่ 36 การเตรียมลูกฟักสำหรับปรุงฝาปะกน

ภาพที่ 37 โครงสร้างเรือนตั้งแต่ฐานรากถึงพื้นที่ชั้นที่ 2
เป็นโครงสร้าง คสล. ส่วนตัวเรือนและหลังคาเป็นไม้

ภาพที่ 38 นั่งร้านสำหรับทาสีที่วางอยู่บนปลายของ
แปลนที่แผงหน้าจั่ว

กันสาดและจันทันของหลังคาส่วนระเบียงพาไลติดตั้ง
ค้ำยัน ให้เรียบร้อย แล้วจึงวางสะพานหนู ปั้นลม
กลอน ระแนง และมุงกระเบื้องดินเผา ขั้นตอนสุดท้าย

คือการปั้นปูนทับสันหลังคา และทาสีตัวเรือนให้
เรียบร้อย⁹ (ภาพที่ 38)

---

⁹ ส่ง รอดสมจิตร, สัมภาษณ์โดยผู้เขียน, 7 เมษายน 2554.

การเปรียบเทียบการปรุองค์ประกอบ เรือนไทยที่ทำการศึกษากัน 3 หลัง

ในการศึกษารูปแบบและกรรมวิธีการปรุองค์ประกอบเรือนไทยทั้ง 3 หลังพบว่าขั้นตอนการปรุองค์ประกอบเรือนที่มีความแตกต่างกัน

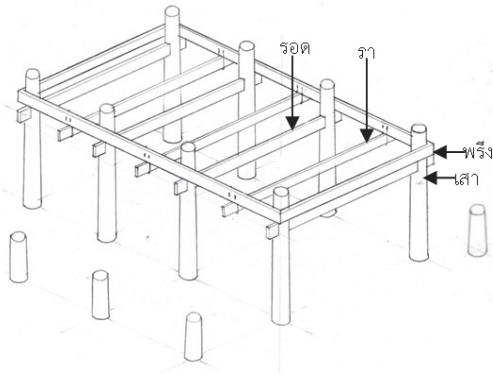
เรือนไทยศูนย์ศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นเรือนที่ออกแบบโดยสถาปนิกชั้นครูซึ่งถือว่ามีรูปแบบสัดส่วน และองค์ประกอบที่ถูกต้อง โครงสร้างของตัวเรือนนอกจากฐานราก เสาเรือนชั้นที่ 1 และชานเชื่อมเรือนซึ่งเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กแล้ว ส่วนที่เหลือทั้งหมดเป็นเครื่องไม้ระบบโครงสร้างพื้นของเรือนซึ่งเป็นระบบรอตรา (ภาพที่ 39) และระบบตงคาน (ภาพที่ 40) โครงสร้างหลังคาเป็นโครงสร้างที่มีจันทันวางอยู่เฉพาะแนวข้อของเรือนซึ่งเป็นแบบดั้งเดิมของเรือนไทยเครื่องสับ (ภาพที่ 43) ในการซ่อมแซมช่างได้เปลี่ยนองค์ประกอบที่ชำรุดเสียหายด้วยวิธีการถอดชิ้นส่วนที่เสียหายออกมาปรุใหม่แล้วจึงประกอบเข้าในตำแหน่งเดิม

เรือนของคุณอาริดา นุทกาญจนกุล ที่จังหวัดชลบุรี เป็นเรือนที่รื้อองค์ประกอบส่วนต่างๆ ของเรือนเก่า 2 หมู่จากกรุงเทพมหานคร แล้วนำไปปรุใหม่โดยซ่อมแซมให้องค์ประกอบส่วนต่างๆ ของเรือนอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ จากนั้นจึงนำมาปลูกเป็นเรือนหมู่ที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ส่วนโครงสร้างของเรือนได้มีการปรับจากโครงสร้างพื้นไม้ชานเชื่อมเรือนเป็นโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก เสาชั้นที่ 1

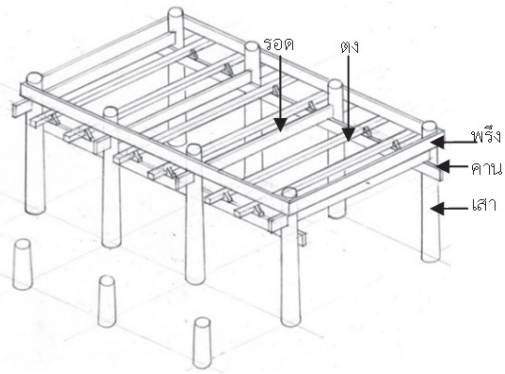
และคานชั้นที่ 2 เป็นโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กแต่ยังใช้ตงไม้อยู่ (ภาพที่ 41) โครงสร้างหลังคาช่างได้เสริมจันทันพลงเข้าไปเพื่อความแข็งแรง (ภาพที่ 44) องค์ประกอบเรือนส่วนอื่นๆ ยังคงใช้รูปแบบเดิมอยู่

เรือนของคุณชรินทร์ ธารพานิช จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นเรือนที่ออกแบบใหม่โดยปรับเปลี่ยนโครงสร้างโดยทำส่วนโครงสร้างตั้งแต่ฐานราก เสา คาน และส่วนพื้นต่างๆ ทั้งชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2 เป็นโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กในส่วนระบบพื้นใช้การตีทุบกบนโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กแล้วจึงปูพื้นไม้ (ภาพที่ 42) นอกจากนี้ยังมีการเสริมจันทันพลงและโครงเหล็กในส่วนของโครงสร้างหลังคาคด้วย (ภาพที่ 45) ส่วนองค์ประกอบของเรือน ได้แก่ เสาเรือน แผงฝาและโครงสร้างหลังคา รวมถึงเครื่องบนช่างปรุเรือนยังคงใช้กรรมวิธีการเข้าไม้และการปรุองค์ประกอบส่วนต่างๆ แบบเดิมอยู่

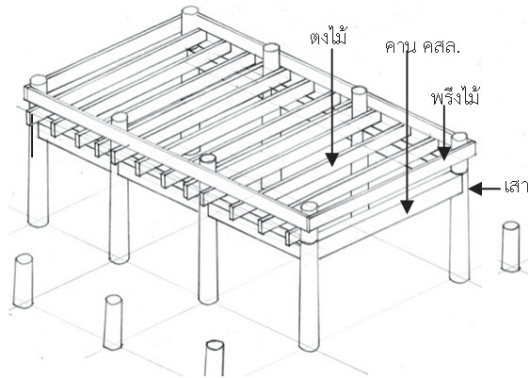
จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่าในส่วนของระบบโครงสร้างพื้นและหลังคามีการนำคอนกรีตและเหล็กเข้ามาปรับใช้กับรูปแบบโครงสร้างไม้เดิม ส่วนการปรุองค์ประกอบของเรือนเครื่องสับส่วนอื่นๆ เช่น แผงหน้าจั่ว แผงฝา และประตูหน้าต่างยังคงใช้วิธีการเดิมซึ่งเป็นระบบสำเร็จรูปสามารถถอดประกอบได้ทั้งหมด (ภาพที่ 46-47) ช่างสามารถปรุในบริเวณสถานที่ก่อสร้างหรือปรุจากที่อื่นและขนย้ายมาประกอบก็ได้ นอกจากนี้ยังสามารถรื้อถอดย้ายไปประกอบที่อื่น และสามารถถอดองค์ประกอบทุกชิ้นส่วนมาซ่อมแซมได้

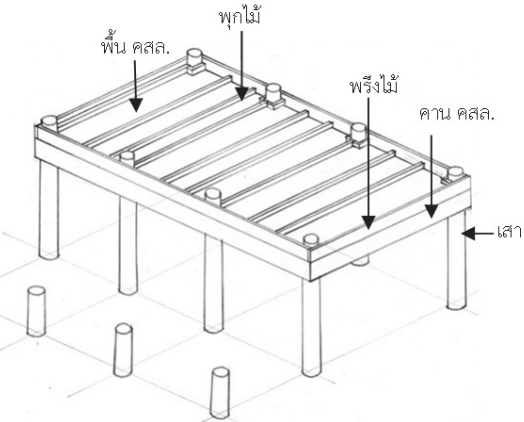
ภาพที่ 39 แสดงการวางโครงสร้างพื้นระบอบตราของ
เรือนไทยศูนย์ศิลปวัฒนธรรมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

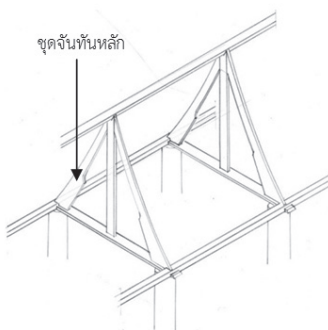
ภาพที่ 40 แสดงการวางโครงสร้างพื้นระบอบตงคานของ
เรือนไทยศูนย์ศิลปวัฒนธรรมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

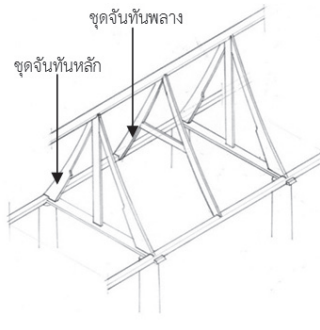
ภาพที่ 41 แสดงการวางโครงสร้างพื้นระบอบตงไม้วางบน
คาน คสล. ของเรือนไทยคุณอาริตา นุทกาญจนกุล จ.ชลบุรี

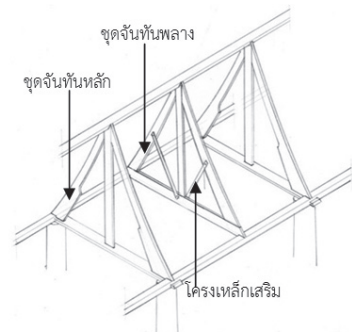
ภาพที่ 42 แสดงการวางพุกไม้บนโครงสร้างพื้น คสล. ของ
เรือนไทยคุณชินทร์ ธารพานิช จ.สุพรรณบุรี

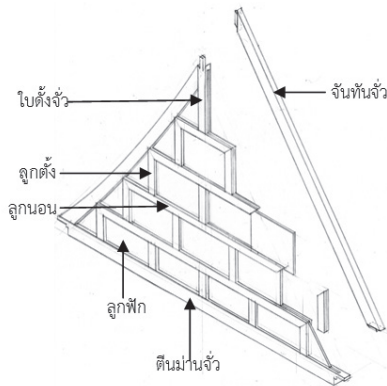
ภาพที่ 43 แสดงโครงสร้างหลังคา
แบบจันทันอยู่บนช่อเรือนไทยศูนย์ศิลป
วัฒนธรรมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

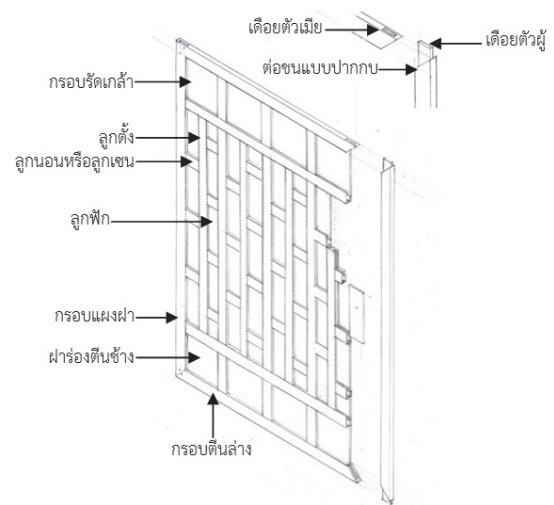
ภาพที่ 44 แสดงโครงสร้างหลังคา
แบบเสริมจันทันกลางเรือนไทย
คุณอาริตา นุทกาญจนกุล จ.ชลบุรี

ภาพที่ 45 แสดงโครงสร้างหลังคา
แบบเสริมจันทันกลาง และเหล็กค้ำ
ของหมู่เรือนไทยคุณชินทร์ ธารพานิช
จ.สุพรรณบุรี

ภาพที่ 46 ส่วนประกอบของหน้าจั่วลูกฟักหน้าพรหม ซึ่งเป็นรูปแบบของหน้าจั่วของเรือนทั้งสามหลัง

ภาพที่ 47 ส่วนประกอบของฝาปะกนเรือนเครื่องสับ ซึ่งเป็นรูปแบบของแฝงฝาของเรือนทั้งสามหลัง

บทสรุป

เรือนไทยภาคกลางมีรูปแบบเฉพาะตัว เกิดขึ้นในภาคกลางตามสภาพของพื้นที่ และภูมิอากาศ ซึ่งเป็นที่ราบลุ่ม ฝนตกชุก สภาพอากาศร้อนชื้น การก่อสร้างเรือนจะเริ่มต้นจากการปรุองค์ประกอบส่วนต่างๆ ซึ่งเดิมมีการปลูกเครื่องไม้ตั้งแต่ส่วนฐานรากจนถึงส่วนหลังคา แต่ปัจจุบันใช้วิธีการวางเสาไม้บนโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กแทนการฝังดิน เพื่อเพิ่มอายุการใช้งานของไม้ นอกจากนี้ยังมีการปรับเปลี่ยนวัสดุโครงสร้าง เช่น เสาเรือนชั้นล่างเป็นเสาโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กด้วย ส่วนพื้นเรือนชั้นที่ 2 นั้นมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างจากเดิมที่เป็นโครงสร้างไม้ระบอบรดรา และระบบดงคานไม้แบบเดิมมาเป็นการใช้คานคอนกรีตเสริมเหล็กแล้วใช้ตงไม้วางรับพื้น ส่วนอีกแบบหนึ่งคือการใช้พื้นเรือนเป็นพื้นคอนกรีตเสริมเหล็ก และวางทากไม้รับพื้นไม้ ซึ่งการใช้โครงสร้างพื้นระบอบนี้สามารถติดตั้งงานระบบไฟฟ้าต่างๆ ไว้ใต้พื้นไม้ได้ด้วย นอกจากนี้แล้วในส่วนของโครงสร้างหลังคา มีการใช้จันทันพลาง และโครงสร้างเหล็กเข้ามาเสริม ซึ่งนับเป็นพัฒนาการทางด้านโครงสร้างของเรือนไทย

องค์ประกอบทุกชิ้นของเรือนไทยเป็นระบบการก่อสร้างแบบสำเร็จรูป (Prefabrication) โดยใช้ไม้เป็นวัสดุก่อสร้าง สามารถถอดประกอบได้ทุกชิ้นส่วน ทำให้ง่ายต่อการติดตั้งในกระบวนการปลูกเรือน สามารถรื้อถอนได้ โดยได้รับความเสียหายน้อย และสามารถซ่อมแซมด้วยการถอดประกอบได้ทุกชิ้นส่วน ซึ่งนับเป็นภูมิปัญญาของช่างไทย ที่คิดวิธีการก่อสร้างองค์ประกอบส่วนต่างๆ ของเรือนไทยเครื่องสับได้อย่างมีระบบแบบแผน และเหมาะสมกับงานไม้ซึ่งเป็นวัสดุพื้นถิ่นของภูมิภาคนี้

การวางผังของตัวเรือนไทยแต่ละหลังมีช่วงเสาที่เป็นระบบสำเร็จรูป มีช่วงกว้าง และช่วงยาวของเสาใกล้เคียงกัน จึงทำให้สามารถปรับเปลี่ยนการใช้สอยได้ง่าย รวมทั้งสามารถย้ายไปสร้างใหม่โดยปรับเปลี่ยนเรือนจากการใช้งานลักษณะหนึ่ง เป็นการใช้สอยอีกลักษณะหนึ่งได้ง่าย ซึ่งถือเป็นรูปแบบลักษณะเฉพาะของเรือนไทยอีกประการหนึ่ง

สำหรับปัจจุบันรูปแบบการวางผังเรือนไทยนั้นจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับการใช้สอย และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในยุคปัจจุบัน ทำให้มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่

การใช้งานส่วนต่างๆ ดังเห็นได้จากการกันห้องต่างๆ เพื่อการใช้งานในชั้นล่าง ในขณะที่ชั้นบนมีการใช้งานเป็นส่วนพักอาศัยหรือส่วนการใช้งานต่างๆ แต่ก็ยังคงไว้ซึ่งรูปแบบลักษณะของเรือไม้แบบโบราณ

จากผลการศึกษาเรือไทยทั้ง 3 หลัง จะเห็นถึงภูมิปัญญาของคนไทยที่มีมาในอดีต และยังใช้ได้จนถึงปัจจุบัน ซึ่งความรู้ที่ได้นี้จะเป็นข้อมูลในการศึกษาเกี่ยวกับการบูรณเรือไทย ซึ่งนับวันความรู้ในการปลูกเรือดังกล่าวนี้จะมีน้อยลงไปทุกที นอกจากนี้ยังเป็นการสืบสานประเพณีการปลูกเรือไทยไว้ไม่ให้สูญหายไปในอนาคต กรณีศึกษาในบทความนี้จะได้อาการตัวอย่างในการเรียนการสอนวิชาการออกแบบสถาปัตยกรรมไทย ให้กับนิสิตสาขาสถาปัตยกรรมไทยของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมถึงนิสิตสถาบันอื่นและผู้สนใจ ได้ศึกษาทั้งในแง่รูปแบบ และการก่อสร้าง

สุดท้ายนี้ผู้เขียนหวังว่าองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาการบูรณเรือไทยเครื่องสับภาคกลางดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา และพัฒนารูปแบบสถาปัตยกรรมไทยต่อไป

บรรณานุกรม

แน่นน้อย ศักดิ์ศรี, ม.ร.ว. *เรือนหลวง*. กรุงเทพมหานคร : เมืองโบราณ, 2541.

ผุสดี ทิพทัส. *บ้านในกรุงรัตนโกสินทร์ 2*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

ผุสดี ทิพทัส และ มานพ พงศทัต. *บ้านในกรุงเทพฯ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

ฤทัย ใจจรงค์. *เรือนไทยเดิม*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.

สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกรมศิลปากร. *เอกลักษณ์ไทยในสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : กราฟิคฟอร์แมท (ไทยแลนด์) จำกัด, 2540.

การสัมภาษณ์

กฤษฎา สุขมะโน. สัมภาษณ์โดยผู้เขียน. 25 ตุลาคม 2556.

ส่ง รอดสมจิตร์. สัมภาษณ์โดยผู้เขียน. 7 เมษายน 2554.